

Didelis smūgis anglams

Per dieną numušti 42 britų lėktuvai

BERLIN. VIII. 12. DNB. DNB patyré, kad šiandien vidudienye britų lėktuvams bandant pulti vakaru Vokietijos pramonės sritis, jie padaryta didelių nuostolių. Stiprios vokiečių gynybos sukliduoti priešo bombonešiai savo tikslų pasiekė negaléjo. Savo bombas jie išmetė Koelno apylinkėse. Padaryti nuostolių yra nežymūs. Kovos lėktuvai ir zenitinė artilerija

numušė 10 priešo bombonešių, kita bombonešių numušė vokiečiu jūrų artilerija. Iš to britų kovos lėktuvų junginio, kuris artinos prie Olandijos sieną, kad paimtu globon gržtancius britų bombonešius, vokiečių lėktuvai naikintuvai numušė 6 „Spitfire“ tipo lėktuvus. Tuo pat laiku britų lėktuvai bandė pulti Lamanšo krantus,

bet ir čia turėjo didelių nuostolių. Oro kovose čia britai neteko 13 lėktuvų naikintuvų. Iki šiol turimomis žiniomis britai tą dieną neteko 30 lėktuvų. Vokiečiai nuostolių neturėjo.

BERLIN. VIII. 12. DNB. Tik ką gautomis žiniomis, ši vakarā praneštas numušta britų lėktuvų skaičius nuo 30 pašoko iki 41. Šiandien poplet vokiečių zenitinė artilerija prie Lamanšo krantų numušė dar du britų lėktuvus naikintuvus. Britų lėktuvams šiandien vakare vėl bandžius pulti okupuotuosis kraštus, buvo numušta dar 9 priešo lėktuvai. Tuo būdu per šios dienos bandymus skristi į Vokietiją ir jos užimtus kraštus

buvo numušta 11 britų bom-

Anglo nuomonė apie Vokietiją

NEW YORKAS. VIII. 12. DNB. Buvęs „Chicago Daily News“ korespondentas Italijoje John Whittaker, kuris vasario mėnesį buvo ištremtas, grįžęs pareiškė, kad Anglijai nebéra jokių perspektyvų laimeti karą. Jis daug kartų buvęs Vokietijoje. Jis pažistatas vokiečių tauta ir netikės, kad Vokietija būtų nugalėta. Kas manas, kad Vokietija sugrius, esas kvailas.

BERLIN. DNB. Prabangiškai išrengtas sovietų kelionių biuro „Inturisto“ patalpas Berlyne perėmė antikominterninė organizacija. Tose patalpose išrengtas knygynas, kuriamė bus parduodami didžiaja dalimi prieškomunistinių veikalų.

bonešių ir 30 lėktuvų naikintuvų, tuo tarpu kai vokiečiai neturėjo jokių nuostolių.

BERLIN. VIII. 13. DNB. Anglams antradienį popiet padarytieji nuostoliai padidėjo dar vienu lėktuvu. Tuo būdu rugpiūčio 12 d. anglų oro pajėgos neteko viso 42 lėktuvų.

BERLIN. VIII. 13. DNB. Praėjusią naktį anglų bombonešiai iškrido į vakarų, vidurinę ir šiaurės Vokietiją. Buvo numestas nedidelis sprogstamųjų bombų kiekis į Reicho sostinės gyvenamusių kvartalus priemiesčiuose. Yra keletas užmuštu ir sužeistų. Ligšiol turinomis žiniomis, numušta 10 puolusiųjų bombonešių.

Pavojas Japonijai darosi vis aštresnis

Amerikos ginklų siuntimas į Vladivostoką Japonijoj kelia dideli nerimą

TOKIO. VIII. 12. DNB. Penkiu skiličiu antraše „Rimtas persėjimas Amerikai“ laikrašis „Kokumin Simbun“ viename straipsnyje pareiškia, kad dėl tarptautinės padėties raidos

Japonijai gresias pavojas darosi vis aštresnis.

Anglijos padėčiai dėl dabartinio vokiečių soviečių karo vystymosi esant vis beviltiškesnei, rašo laikraštis,

dabar visomis priemonėmis stengiamasi ir Tolimuosiuose Rytuose bei Ramiajame vandenye kelti nerimą ir kursyti karą.

Didėjantis Anglijos Amerikos ūkinis spaudimas tik dar labiau paastrinės padėti ir dar labiau pabloginsias Anglijos, Jungtinės Valstybių ir Japonijos santykius. Tačiau Japonija esanti griežtai ir „virtai“ nusistačiusi sudaryti naują santvarką, kuri nei Anglijos, nei Jungtinės Valstybių kokiui nors būdu gvybiškai nepalesianti.

SANCHAJUS. VIII. 12. DNB. Japonų kariuomenės Kinijoje atstovas pulkininkas Akijama dėl žinių, kad Amerikos siuntiamieji Sovietu Sajungai lėktuvai jau esą pakelyje, pareiškė, kad tokie siuntiniai, kurie kaip girdėti, bus gabenami per Vladivostoką,

Japonijoje sukelia dideli nerimą.

Tas nerimas, jo nuomone, yra visiškai natūralus, kadangi dėl transporto sąlygų Sibire visiškai nera tikra, ar tie siuntiniai kada nors pasiekės savo paskyrimo vieta Sovietu Sajungoje. Esą visiškai galima, kad

kad tie siuntiniai bus nukreipti į Cunkingą,

kur, Amerikos valstybės vyru išsireiškimu, esanti pirmoji JAV gynimai,

mosi linija. Pagaliau esanti dar tokia galimybė, kad Jungtinė Valstybė ginklų siuntiniai Sovių Sajungai pasiliks Sibiro pajūrinėse provincijose, kadangi Jungtinė Valstybė nusistatymas dėl sovių kariuomenės nesas aiškus ir toliau taip pat nesa aiškumo dėl klausimo, ar Junginės Valstybės viena dieną nesumanys Vladivostoką, taip pat kaip ir Čunkingą, laikytis Amerikos gynimosi linijos baze.

STOCKHOLMAS. VIII. 13. DNB. Anglų informacijos biuras praneša, kad Anglijos ambasadorius Ankaroje rugpiūčio 10 d. atsilankęs pas Turkijos užsienių reikalų ministeri ir įteikęs jam Anglijos vyriausybės pareiškimą.

Siame pareiškime Didžioji Britanija pažadanti Turkijai paramą, jei ją puls kuri nors Europos valstybė.

Pareiškime sakoma, kad Anglijos vyriausybė laikysis Montreux konvencijos nuostatų ir rūpintis, kad

zuoti visas pajėgas kūrybiniam darbui.

Dr. Ambrazevičius baigdamas paprašė nurodyti, kokiu būdu ir kokia forma vyks ateityje vokiečių civilinės valdžios bendradarbiavimas su ligšioliniais lietuvių valdžios organais.

General komisaras nuoširdžiai žodžiais padėkojo už padarytuosius pareiškimus ir nubrėžė būsimojo bendradarbiavimo formas. Lietuviškosios valdžios atstovai bus atsakingi kaip įvairių valdžios istaigų viršininkai „General komisaro Tarėjų“ titulais už ligšiolinių Lietuvos ministerijų, veikiančių dabar pagal vokiečių valdžios nurodymus, darbą.

Generolas Kubiliūnas paskirtas Pirmuoju Generaliniu Tarėjų ir vidaus administracijos generaliniu tarėju.

Vadovaujantis šia organinio išis Jungimo mintimi, nutiestas kelias panaudoti visas Lietuvas pajėgas didžiajai kovai prieš bolševizmą.

Londonas ir Maskva pasiūlė turkams pagalbą

STOCKHOLMAS. VIII. 13. DNB. Anglų informacijos biuras praneša, kad Anglijos ambasadorius Ankaroje rugpiūčio 10 d. atsilankęs pas Turkijos užsienių reikalų ministeri ir įteikęs jam Anglijos vyriausybės pareiškimą.

Dardanelai nepatekti į kurios nors kitos valstybės rankas. Pañauši pareiškimą, kaip praneša tolliau anglių informacijos biuras, įteikęs Turkijos užsienių reikalų ministerijai ir Sovietų ambasadorius Ankaroje.

Kvailai juokingi prasimanymai apie Italiją

ROMA. VIII. 12. DNB. New York laikraščio „Herald Tribune“ tvirtinimą, kad Italijoje skubai statomi barakai patalpinti 300.000 vokiečių kareivių, kurie turėtų saugoti Italiją nuo galimo anglių puolimo ir slopinimo galinčius kilti neramumus. Italijos spauda vadina nerimtu prasimanymu.

„Corriere della Sera“ ironiškai pasebi, kad šis New Yorko laikraštis bent vieną kartą sugalvojęs tikrai juokingą melą. Žinoma, pastebi laikraštis, dar juokingiai būtų, jeigu to Amerikos laikraščio skaitytojai rimtai patikėtų ta žinia ir lauktų, kad anglai iškels

„Messaggero“ vadina New Yorko laikraščio tvirtinimą juokingu prasimanymu, kuriuo, be kita ko, siekiama nukreipti bombardavimui košmaro prisilgostis anglių tautos dėmesi. Italijų laikraštis siulo anglams, jei jie tikrai sugalvojo pulti Italiją, tatai paméginti. Geriausias metodas, pastebi „Messaggero“, yra visuomet tas, kuris jau išbandytas.

JUNGT. VALSTYBĖS SIUNCIA KARINĘ DELEGACIJĄ Į OLANDŲ INDIJĄ

TOKIO. VIII. 12. DNB. Jungtinės Valstybės nutarė pasiūsti į Olandų Indiją iš 6 karininkų sudarytą karinę delegaciją, kuriai vadovaus JAV karinių oro pajėgų Filipinuose vyriausiasis vadinas generolas majoras Henry Claggetas, praneša „Yomiuri Shimbun“ iš Batavijos. Spėjama, kad delegacijos tikslas yra ištirti Amerikos karo medžiagos į Olandų Indiją siuntimo galimybes. Claggetas nesenai su tokia pat misija buvo Čungkinge.

HELSINKIS. DNB. Visi 1922 metais gime vyrai nuo rugsėjo 1 d. iki 20 d. bus pašaukti atlikti karinio mokymo.

Pietų Ukrainoje pasiekta Juodosios jūros krantas

Žemiau Kijevo Dniepro upė yra jau vokiečių ginklų veikimo zonoje. Sovietų lėktuvai be pasisekimo pulti Šiaurės Vokietiją

Vyriausioji Fiurerio būstinė. VIII. 12. DNB. Vyriausioji kariuomenės vadovybė praneša:

Karo veiksmai Rytų fronte ir toliau vyksta palankiai. Praėjusiai nakti

kovos lėktuvai bombardavo Maskvos karinius išrengimus ir keli svarbius geležinkelius. Geležinkelius išrengimus sukelė dideli gaisrai ir jvyko stiprus sprogmė.

Nakti i rugpiūčio 11 d. greitosios važtys puolė stipriai naikintuvų saugojamą laivų vilkstine prie britų pakraščių. Nepaisant blogo oro ir stiprios apsaugos,

jos išsiveržė į vilkstine ir nuskandino vieną ginkluotą 6.000 tonų talpos prekybos laivą.

Vienas užtaru naikintojas Atlanto pakraštyje numušė vieną britų kovos lėktuvą. Atlanto vandenyne į rytus nuo Kadikso vienas tolimeskai lėktuvą nuskandino vieną 8.000 tonų talpos tanklaivį. Pildami užpraejusią naktį Suezo kanalą, vokiečių kovos lėktuvai sunkiai sužalojo du didelius prekybos laivus.

Nakti i rugpiūčio 11 d. britų lėktuvai numetė bombų Vakarų Vokietijoje. Kelios vietose, visu pirmu Duisburge, buvo sugrauti arba sužaloti pastatai. Neplaningu sovietų lėktuvų mėginimai pulti Šiaurės Vokietiją neturėjo jokių pasekmės.

BERLIN. VIII. 12. DNB. Papildant kariuomenės rugpiūčio 12 d. pranešimą, DNB iš karinių sluoksnių patiria:

pietinėje Ukrainoje energingu sajunginės kariuomenės pasiūtėjimui besivejant priešą vėl laimėtas žymus plotas ir iš dalies jau pasiekta Juodosios jūros krantas.

Kadangi Dniepro upė žemiau Kijevo taip pat jau yra vokiečių ginklų veikimo sferoje, ta daugiau kaip 700 metrų platumo srovė, kaip sovietų susisiekimo kelių, taip pat yra smarkiai sutrukdyta, tuo būdu sajungininkų kariuomenė užvaldžius pietų Ukrainos geležinkelius.

visas tame plotے susisiekimas bolševikams yra pakirstas.

Dabar sovietai nebegali atlaikyti rankose dar esamo nedidelių Dniepro kilpos likučio. Vokiečių

aviacijos pajėgos tėsė puolimus prieš svarbius susisiekimo mazgus sovietų užfronteje ir prieš Maskvos sostinę.

Kovoje su britų aprūpinimo laivais vokiečių greitosios valtys, nežiūrint sunkaus oro, atliko vykusių salų pakraščio puolimą, kur išskverbė į smarkiąjį apsaugotos britų laivų vilkstines viduri. Faktas, kad nežiūrint priešo smarkiausio pasipriešinimo, vienas ginkluotas prekinis laivas 6.000 tonų talpos buvo nuskandintas ir kad visos vokiečių greitosios valtys, baigę savo žygį, visiškai sveikos gržo į vokiečių bazę, yra geriausias britų laivų labai bijomo vokiečių greitųjų laivų ginklo junginio nepaprastai vertingo juriūno ir karinio pajėgumo irodymas.

ZINIOS IŠ FRONTU

BERLIN. VIII. 12. DNB. Vokiečių kovos lėktuvai rugpiūčio 10 d. Očakovo uoste nuskandino 4 nedidelius apie 3.300 tonų talpos laivus. Vienas didesnis prekinis laivas buvo smarkiai apgaudintas.

BERLIN. VIII. 12. DNB. Sumušti sovietų Ukrainoje persekiojimas ir rugpiūčio 11 d. vyko tolliau. Vokiečių priešakiniai daliniai išsimiegti tarp bėgančiųjų bolševikų, privertę juos stoti į kovą ir padarę jems sunkių kruvinų nuostolių.

BERLIN. VIII. 12. DNB. Saugodami oro erdvę aplink Kijevą, vokiečių naikintuvai šios dienos anksti ryta numušė 27 priešo lėktuvus.

Singapūre paskelbtas grēsmēs stovis

STOCKHOLMAS. VIII. 12. DNB
Singapūre, kaip „Exchange Telegraph“ praneša,
paskelbtas grēsmēs stovis.

Kiekvienam angļu karo laive turētā tiek iegūts, kiek reikalinga aptarnauti kiekvienai patrankai ir gesinti šķūnus gaisrui. Civiliņs valdījotās nariams suteikta plāči galiojimai. Jie dabā turi teisē viesajam saugumui uztirkinti kiekvienai metu ieiti i privatinius bu'us arba juos apsaugoti. Smarķai sustiprintos taip pat minogaudži ir laivu kovoti su povādenīnās laivās iegūts.

Prasidējo Vokietijos vyskupu konferencija Fuldoje

BERLIN. DNB. I šiu metu Vokietijos vyskupu konferencijā Fuldoje atvyko visi Vokietijos kataliku vyskupai ir kardinalai. Svarbiausiuoju darbotvarkės punktu yra Popiežiaus laiško Vokietijos vyskupams skaitymas.

Kaip patirta, netrukus bus išspręstas naujo vyskupo paskyrimas ī Koelno vyskupo sostą. Naujojo Koelno vyskupo varda bus praneštas tik tuomet, kai tuo reikalu bus susitarata su Prūsijos ministeriu pirminku, nes pagal konkordatą naujo vyskupo paskyrimas yra reikalingas jo sutikimo. Taip pat būsių paskirtas vyskupas ir ī Padeborną, kurio vyskupiškas sostas jau kuris laikas vakuojas. Čia būsių paskirtas vienas kariuomenės dvasininku, jau nuo pat karo pradžios esant fronte.

Kaip vyskupu konferencijos proga Fuldoje patiriamas, nežiūrint karo salygų padiktuoto popieriaus taurvomo, nuo paskutinės vyskupų konferencijos perėita į metais rugpjūčio mėnesį religinių raštų, maldaknygių, bažnytinų giesmyų buvo atspausdinta ir parduota 11% daugiau, negu 1938 — 1939 metais.

KROKUVA. DNB. Iki šiol buvusi karinės valdžios valdoma buvusios Lenkijos Galicijos dalis pavadama generalinio gubernatoriaus Franko žinias. Kariuomenės vadas Lvove generolas Roques savo funkcijas perdaivė generaliniam gubernatoriui Reicho ministeriui Dr. Frankui. Per davime dalyavo karinių pajėgų atstovai, kariuomenės vadas generalinėje gubernijoje generolas von Gieanth, taip pat sajunginės slovakų armijos vadas generolas Catlos ir sajunginės karališkosios vengru armijos vadas feldmaršalas leitenantas von Szombathelys.

Pulkininkas J. Petruitis

Kaip jie mus sušaudė

4

— Gana! Stok! Rankas sudėk užpakalyje. Pirmyn pro duris. Ženk, ženk!

Nė neatsisveikinės su tardytoju, kuriam, žinoma, visiškai nesvarbus buvo mano atsisveikinimas ir mano tuščias mandagumas, ējau pustamsiu ilgu koridorium labai skubiai, nes tiesiog ant kulnų lipo iš paskos mano palydovas.

— Sakiau tau rankas laikyt uzpakalyje! Ko nelaikai? — Šūktelėjo vėl palydovas. — Kairėn, laiptais žemyn! Dešinėn, kairėn, žemyn, žemyn! — Taip jis man komandavo, kol privėdė prie užrakintų durų, kurios vedė į saugumo rūmų požemį. Atrakinės paskutiniščias siauras duris, toliau laiptais nuvedė į požeminį platų koridoriū, dušlai elektra anšviesta, cementinėmis šliuotomis plytomis išklota, grindyse ir išilgai ištiesčia storos raudonos medžiagos taką. Kai-rėj pusėj šešios geležinės durys, dešinėj — dvėjos, ant kurių parašyta „Kamera Nr. 1, Kamera Nr. 2, ... Kamera Nr. 8. Kairėj dar vienos geležinės durys — išvietės, dešinėj — didelis budinčių prižiūrėtojų kambarys. Anksčiau čia buvo saugumo dabočlė, dabar ši patalpa vadinosi „vidaus kalėjimas“. Mane įvedė į prižiūrėtojų kambarį. Tur būt, buvo jau 8 val. Kalėdu ryto. Čia man liepė nusirengti, kaip į „pirčių“ visiškai nuogam. Gal valanda lako „blusinėjō“

Kā užsienio laikraščių korespondentai matē Smolenske

KOPENHAGA. VIII. 12. DNB. Skandinavijos telegramų biuro Berlyno atstovas Viggo Jensenas toliau praneša savo lankymosi Smolenske išpūdžius.

Užvakar sovietų radijas pranešė, kad Smolenskā tvirtai tebelai ko bolševikų dalys. Atrodo, kad šia žinia taip pat tiki bolševikų kar uoménē. Prieš savaitę virš prie miestos esančio aerodromo pasirodė vienas sovietų kariuomenės ranko. Jis ren-gesi nusileisti, ir vokiečių kariuomenė jis numuše. Šiuo lektuvu skrido vienas rusų generalinis gydytojas, kuris armijos vadovybė buvo pasiuntintis inspektuoti miesto sanitariūs įrengimų. Léktuvui nukritus, jis buvo sužistas ir nuga-bentas ī vokiečių ligoninę. Jis ne-turėjus supratimo, kad vokiečiai paėmė Smolenską. Jau liepos 16 d. vakare miestas buvo vokiečių ran-kose, pabréžia Jensenas toliau. Bolševikai puolė miestą, kurį jau gynė vokiečiai. Viena didelė sovietų geležinkelį patranka, kuri buvo nuvežta už 10 kilometrus nuo miesto, sistemė apsaudė Smolenską. Liepos 20 d. vokiečiai pa-

čiupo vieną Timošenkos įsakymą bolševikams per radiją. Jame buvo įsakyta bet kuriuo būdu miestą iš vokiečių atsisi. Tačiau bolševikams nepavyko šio Timošenkos įsakymo īvykti. Vis dėlto sovietų radijas šio faktu nepastebėjo ir mano, kad Smolenskas yra atsilmatas. Sovietų kariuomenės dalys, kurios ateina iš vakaru, pirmą kartą pamato, kad Smolenskas yra ne sovietų, bet vokiečių kariuomenės ranko. Tuo tarpu per abi pastarastas savaites čia viskas jau buvo ramu ir mieste teliko papras-tos vokiečių ligos dalys. Nuos 16 d. viršum miesto pasirodė tiktai vienas sovietų lektuvu. Tai buvo vienas bolševikų žvalgybos lektuvu, kuri vokiečių naikintuviu numušė. Vakar mes matėme pirmą kartą po 24 metų gyventojus švenčiant sekmadienį. Griuvėsiuose vaikščiojo šimtai basų moterų ir vaikų, be išimties vargingai ap-sirengusi, bukais, išblyškusių veidais, daugelių jų neimanomai nešvarūs, matomas rachito ir kitu skurdo ligu žymės.

Ir į ši neaprašomo vargo ir neap-

rašomo skurdo vaizdą iš giedro dangaus krenta sekmadienio sau-lės spinduliai, negailestingai atidengdamai 24 bolševikų viešpatavi-mo metų vaisius.

Mes matome ilgas eiles arkliniu vežimiu, rašo toliau Skandinavijos žurnalistas, kurie prikrauti suply-susios patalynės, sulopytu namų reikmenių, ryšulėlių šieno. Juose sėdi murzinos moterys ir valkai. Jie slenka per vokiečių vorų, ne-nutrükstama srove per Smolenską plaukiančiu Rytų kryptimi, sukel-tas dulkes. Kitos mažos grupės mo-terių žingsniuoją su ryšulėliais ant pečių. Tuose ryšulėliuose yra visas jų žemiškas turtas. Kaip žinoma, valstybė juk nusavindavo viską ī tauta nebetrūkio jokio jausmo apie nuosavybės sąvoką. Dėl to kieki-vienas vagia, ką tik jis gali pa-čiupti. Vagystė moralai nebever-ta pasmerkimo, ji yra viena iš grandžių kovoje dėl kasdinėnės dienos.

Apie pirmąias pamaldas po dau-giau kaip 24 metų nesunaikintoje katedros bažnyčioje Jensenas pra-neša: „Šventikas dar atsiminė mi-

šių giesmes, bet jo parapijiečiai jas buvo užmiršę. Iš visų užkampių aplink katedros bažnyčią ir iš apy-linkės lūšnu buvo susirinkusios moterys ir žilagalviai. Jie akmeni-nėmis pakopomis išlinko ī katedros bažnyčią, éjo ī létą ī senuo-sius Dievo namus, kurie jiems da-bai buvo gražinti. Per pamaldas jie pradžioje sėdėjo sustyrę ir be nuovokos, tačiau vėliau ašaros pradėjo riedėti į Saulėje īdegusiais ir raukšlėtais skruostais. Pagaliau verkė visi parapijiečiai, kurių sielos buvo iškankintos ir dviškai išalkusių. Popas su ilga, balta barzda, Sergei Ivanovič Luckis, virpan-čiomis rankomis iškélé nuo pelēsiu pažalavusi kryžių prieš Šventiausiosios Panelės paveikslą, kuri vien-as vokiečių kareivis buvo radęs po bažnyčios stogu, ir, pašventinges jį, apsisuko ir palaimino savo parapijiečius.

KOPENHAGA. DNB. Danijos laikraščiai skelbia iliustruotus ruostruomis Skandinavijos tele-gramų biuro atstovo Viggo Jensenio išpūdžius iš Smolensko. Korespondentas aprašo pirmąias pamaldas Smolensko katedroje, kurioje prieš 24 metus bolševikai buvo irenge antreliginių muziejų. Tai yra vienintelis pastatas, kaip Jensenas praneša, kuris išliko dėl ge-ros vokiečių artilerijos vadovybės ir dėl vokiečių apsaugos komandų veiklos, išgelbėjusios ši pastata nuo aplinkui siautuojančių gaisrų. Sa-vio pranešime korespondentas įjau-giau apsistoją prie to, ką jis sa-ko, „neaprašomo vargo“, kuris bu-vo Smolenske dėl 24 metų bolševi-kuo viešpatavimo, kurio aukos šio vargo visiškai, matyt, nebesupran-ta ir aiškiai seniai nuostojos kentēti kaip žmoniškos būtybės.

TOKIO. DNB. Laikečio „Jō-miuri Šimbun“ atstovas Maki Ber-lyne, pirmasis iš japonų žurnalistų, paskelbė savo laikraštyje išpūdžius, patirtus užsienių spaudos atstovams beslankiant Smolenske „Sun-kus ir nuostolingas mūsis prie Smolensko, — rašo Maki, — kuris tėses daugiau kaip dvi savaites ir savo dydžiu yra vienintelis istorijoje, jau baigėsi. Mes nusileidome vie-name aerodrome už 5 klm. nuo Smolensko. Mus nepaprastai nu-stebino prieš mūsus akis atsišvėrusio kovos lauko vaizdas. Tas kovos laukas, kuriamo buvo nugalėti pas-kinuojieji Stalino linijos sustiprinimai, istorijoje bus īrašytas, kaip karo žygio prieš Sovietų Sajungą „Dunkerkas“.

Wellesas Sovietų Sajungą vaizduoja kaip nekaltą avinėli

BERLIN. E. Jungtinė Valstybių užsienių reikalų viceministri Dr. Sumner Welleso pareiškima, kad Sovietų Sajunga buvusi ginkluoto puolimo auka, „Deutsche Diplomatisch — Politische Korrespondenz“, kaip DNB praneša, vadina samoningu veidmanyste. Kad Kremliaus žmonės yra visai kas kita, negu vargšai avinėliai, Vašingtono politikai žino, aišku, lygiai gerai, kaip ir visas pasaulis, — konstatuoja biuletenis. Amerikoje taip pat labai gerai žinoma, kad galimumas, kurie jai buvo pateikti, pavyzdžiu, Pabaltijoje, Sovietų Sajunga panaudojo toli gražu nuo tam, kad apsaugotų šioje srityje gyvenančių tautų laisvę. Priešingai,

ji įvedė čia žiaurų, kruvinų režimą, kurio pėdsakai — in-telligentijos naikinimas ir visų kultūrinijų vertybų griovimas — kaip tik šiuo metu kelia visos civilizuotos žmonijos pa-sibūrėjimą.

Koks reikalas yra su „puolimu“ prieš Sovietų Sajungą, tatai irgi labai gerai žinias kiekvienas, kuris tik norėjo žinoti Maskvos kari-

nus ir medžiaginius pasiruošimus pulti Europos kraštus. Tačiau, pažymė biuletenis, Sumner Wellesui ir kitiems Saurės Amerikos šių dienų politikams tatai visiškai nesvarbu. Sumner Wellesui rei-lingas šukis, kad Sovietų Sajunga tapusi „agresijos“ auka, tam, kad Jungtinės Valstybės galėtų palei-ti savo medžiaginės ir moralinės pagalbos teikimo mašiną. Kare, kuriam dabartinių Jungtinijos Valstybių valdovai leidžia vykti, siek-dami savo pasaulio hegemonijos tikslų, jiems tinka kiekviena, kad

ir labai abejotina priemonė ir bet koks pagalbininkas.

Jungtinės Valstybės svar-bišame kare rasti jėgas, kū-rios, kad ir netiesioginiai, už tas valstybes kovotų.

Jungtinės Valstybės nori, — tai konstatuoja baigdamas biuletenis, — suteikdamas savo sajungininkams parama,

gauti kaip „kompensaciją“ karines bazes, kurių įsigijimas yra vienas pagrindinių Jung-tinių Valstybių imperialisti-nės programos elementų.

Didysis Maltos puolimas

ROMA. VIII. 12. DNB. Dėl prae-jusiai nakti Italijos karinių oro pa-jėgų aliklio Maltos aerodromu ir laivyno bazių puolimo Stefano agentūra papildydama kariuomenės pranešimą, praneša, kad ypač Mic-cabos aerodromu įrengimai, sandėliai ir dirbtuvės, taip pat daug ant žemės buvusių lėkų buvo pata-kyti daugybės vidutinio ir sunkaus kalibro bombų,

kuriuos padarė didelių nuost-o-lių ir sukėlė daug gaisrų.

Puolant laivyno bazę La Valette įjuko daug sprogimų ir gaisrų, kurių buvo matomi už 40 klm. Tie gaisrai vėliau puolančiuose lektuvuose palengvino surasti jų talkinius. Ta akcija Stafani laiko didžiausiuoju Maltos salos puolimu, koks yra buvęs pas-kuinių mėnesių laikę.

mano drabužius, ieškodami visokių niekų. Iš kišenių viską išémė ir sudėjo ī medinės spintos stalcių. Paskui nuvedė mane ī „Kamerą Nr. 5“ ir uždarė.

Štai tau ir Kalėdos! O svajojau bent dar šią metinę šventę praleisti su savo vaikučiais, kuriie per anksti neteko motinos, ir artimaisias Alytuje. Didžiausia nelaikė, kad namuose nežino, kur aš esu. Vaikučiams, kurie taip labai laukė Šv. Kalėdų, eglaitės, dabar didžiausias nusimimas: nei mamos, nei tėtės. Liko tik viena močiutė, kuri taip pat gali iš proto išsikraus-tyti besirūpindama. Mano kameros langas su geležiniais grotais iš požemio išeina ī saugumo rūmų kiemą, kur ant viršaus yra uždėti dar vienai tankūs geležiniai juostų grotai, kuriais žmonės vaikščioja. Dar nesėpau apsdairyti kame-roje, kai išgirdau iš lango pusės skardų, malonų, melodinę varpų garsą. O jūs, varpai, kokie jūs dabar man brangūs, malonus, kaip dabar man širdi graudinat! Tai jūs Igulos bažnyčios, lyg iš dangaus, skelbiat žmonijai linksmą naujieną — Kristaus gimimą, šaukiant visus krikščionis garbinti Jį. Tuoju atsiklaupiau prieš langą su geležiniais grotais. Pradėjau kalbėti „Tėve mūsų“...

— Ką ten darai!? — sušuko prižiūrėtojas pro durų langeli.

— Meldžiuos! ... — atsakiau.
— Bene malda tau ką nors padės?
— Man malda visada padeda.

Prižiūrėtojas, dar kurį laiką paspoksojęs, iš lėto užleido „vilkelio“ dangtelį ir nukiūtino sau daugiau nieko nebesakes. Prižiūrėtojas, man atrodė, buvo bernas iš kaimo, ir nežinia ką jis pamanė — ar jis susigėdo, ar iš viso dar nežinojo, kaip reikia reaguoti, kai kalnys i- džiasi.

Malda mane suramino. Padėjo! Nors vi-są naktį nemigęs, išvargęs, bet miego nenorėjau, buvau apkaitęs, kaip pagiriomis sergas. Ap-sidairau, patikrinu save, ar nesapnuoju. Būtų gerai, kad tai būtu tik sapnas, bet labai aišku, kad ne sapnas. Štai tos buvęs baltos, bet da-bar suteptos, išmargintos įvairiausiai užrašais keturios sienos su viršų suvestu skliautu, ap-valai jungiančiu pačias mūro sienas. Galinėj sienoj keturkampis metrinis tamsus su geležiniais grotais langas, už lango vėl matosi betoninė sienos. Atgal žiūrėdamas matai tokioj pat sienoj juodas geležim aptrauktas duris su aps-krita skylute („vilkelio“), kurios užtenka, kad viena akim iš koridoriaus pusės galėtų prižiūrėtojas matyti, kas darosi kamerone, kad kalinius nepasikartų ar kito kokio šposo nepadarytų, kas jam draudžiamas. Svarbiausia, kaliniui yra draudžiamas gulėti bei snausti dienos metu, nes nuo tokio nusikaltimo, prižiūrėtojų ir kalėjimo administracijos akimis žiūrint, gali kilti visa kontrevoliucija ir visa sovietų valdžia sugriūti. Kambario ilgis — apie keturi metrai, plotis — pusantro. Lubose dieną naktį žiba tamsi virbais apipinta elektros lemputė. Prie vienos sienos prirekinti siaura geležinė lova, ant kurios sėdėti negalima, nes dienos metu ji pakeliai ir priglaudžiamas prie sienos. Vie-na kėdė (taburetė) — tai kalnio stalas, bet ant jos galima ir sėdėti. Emaliuotas dubenėlis sru-bai, puodus — kavai arba vandeniu ir vienam kampe prie durų nauja emaliuota spiaudalinė. Tai ir visas mano kameros inventorius. Pen-kių vamzdžių radiatorius prie lango pakanka-mai kamera įsildė: grindys medinės, tai ne-šalta.

(B. d.)

Pravieniškių skerdynių vietoje

Lavonai atkasami ir laidojami. Artimieji vyksta atpažinti žuvusiuju

Patirta baimė, ašaros ir pralietas nekalau žmonių kraujas klekvienam byloja apie balsą bolševikų ir žydų sauvalę, siautusia visame kraštarybiniais. Pozdniakovo ir Sniečkaus viešpatavimo laikais. Kur tik pažvelgsi, kur tik nuvažiuosi, visur rasi naujas supiltų kapų, naujų balto medžio kryžių. Prie ju žydi gėlės, vainikai, parai... Čia partizanas, ten nužudytas beginklis žmogus, dar toliau išsi seneliai, moterys, vaikai... Bolševikai ir žydai niekam skirtumo nedarė, visus žudė.

Dingusiu politiniu kalinių ieškojimo skyriaus komisija su krim. policijos ir medicinos astovais pirmadienį buvo nuvykusi į Pravieniškes, balsių skerdynių vieta, smulkiai ištirti viso išvyko, atpažinti ir tinkamai palaidoti visu raudonojo teroro aukų. Kartu važiavo ir būrelis nužudytų giminui, pažistamų, draugų atpažinti tévo, vyrų, brolio ar sūnaus. Tarp tų liūdinčių žmonių ir mūsų bendradarbių teko nuvažiuoti į Pravieniškes ir vietoje daugiau sužinoti apie pačias skerdynes.

Pirmadienio rytas ūkanotas, kaip ir visų važiuojančių veidai. Iš tolumu Žemaičių tvirtas senunas važiuoja ieškoti sūnaus, viduramžė motoris nuo Utenos atpažinti vyrą, kurs visai šeimai uždirbdavo pravyenimą. Jauna mergaitė gailiai verkia brolio, kurs už menkniekį buvo išvežtas į Pravieniškes ir nesugrižo... Pakelius grioviuoju pilna „nenugalimosios“ tanku, sunkvežimių, virtuvių. Vienur kultur sudegę namai, vienas kitas naujas kapas bolševikišku šalmu paženklinatas.

Pagaliau pasiekiamas Pravieniškes. Gražiame pušyne, smėlėtoj vietoj stovi gelvos spalvos suimtųjų barakai ir kiti pastatai. Matyt bolševikų išaudyti barako langai, skylėtos sienos. Už 100 metrų nuo barako didelis balto smėlio kapas. Čia laikinai palaidotos 196 aukos, bolševikų nužudytos šių metų birželio mén. 26 d. Aukų skaičius žymiai didės, nes kitus lavonus ašiernės giminės, pažistami, o dalis nuo bolševiku kulpikų žuvo tankiame miške, toliau nuo šios vietas.

Jau ankstesnais laikais Pravieniškėse buvo priverčiamoji darbo istaiga. Bolševikų laikais Pravieniškėse režimas buvo labai griežtas ir areštuotų skaičius padidėjo. Darbininkai, visų laikų dirbę fizinių darbų, Pravieniškėse greit nusilpdavo, netekdavo sveikatos, o ką jau kalbėti apie žmones, kurie sunkesnio fizinio darbo nebubo prate dirbtį. Karui prasidėjus. Pravieniškėse buvo per 400 areštuotų. Buvo ūkininkų, daugiausia nuseistų už pylavų neišpildymą, darbininkų, karininkų, studentų ir kt.

Apie prasidėjusį karą areštuojant sužinojo pirmadienį, kai kartu buvę visi areštuojant kolchozininkai ir bolševikų kariai buvo paleisti. Kartu buvo paleisti ir ištikimieji administracijos personalo žmonės. Visi išleisti buvo apginkluo. Areš-

tuotiej pradėjo prašyti stovyklos viršininką Komara, kad visus paliesiu. Komaras apie paleidimą norejo nė girdėti ir, visus laikydamas balsais „musikaltelais“, žadėjo atiduoti naujai valdžiai. Visiems, kurie bandytų patys išsiveržti ar bent triukšmantų, Komaras prasino sužandymu. Tai jis ir iš tikrųjų irodė. Taip areštuojant leido paskutines gyvenimo dienas, kai išsilaisvinimas buvo visai priartėjęs.

Birželio 26 d., apie 12—13 val., prie areštuojant barakų atvažiavo bolševikų tankas, šarvuotas automobilis ir apie 50 kareivų. Visi kaliniai buvo išvesti į klemą, vienems buvo liepta iškelti rankas aukštyn. Taip kaliniai iškėlė rankas ištovėjo apie 2 valandas. Tuo metu bolševikai krėtė areštuotuosius, ieškodami laikrodžių. Rade du laikrodžius pasigrobė. Kitų bolševikų, apie 50 m nuo areštuojant barako, išsivedė stovyklos prižiūrėtojus, ju šeimą, vaikus ir sušaudė. Ryta prie motinos lavono buvo rasta išsigelbėjusi 6 m. mergaitė. Kai kurie prižiūrėtojai rodė jiems išduotus NKVD pažymėjimus ir prašė pasigalėti, bet sužvėrėje bolševikai į tai nekreipė dėmesio ir, ką galėjo, sušaudė. Bolševikai sušaudė ir samdamuosius raštinės taurautojus, taip pat ir moteris. Vienas raštinės taurautojas bandė išsigelbėti išlisdamas per stogą, bet buvo pastebėtas ir nušautas. Bolševikai, išsaudę prižiūrėtojus, ju šeimąs ir raštinės taurautojus, apie 15 val. savo šūvius nukreipė į kalinius, kurie buvo išrikiojti kieme. Į kalinius šaudė tanko, šarvuoto kulkosvaidžiai ir kareiviai iš automatinėjų šautuvų. Buvo šaudoma apie 15 min. Kaliniai niekubėti negalėjo, nes kiemas buvo aptvertas dvim eilėm spygliuotu vielu. Nušautieji, sužeistieji, o kartu su jais ir gyvieji sukruto ant žemės. Sužvėrėje bolševikai liepė gyviesiems keltis. Vienas kitas bandė keltis, bet pasipylę šūviai amžinai prilenkė prie žemės. Keli bolševikai pradėjo šokinėti po lavonų masę ir sužeistinosis badė durtuvaus. Gyvieji nežinojo, ar jie sveiki, ar sunkiai sužeisti, ar turi rankas, kojas, nes lavonų masėje turėjo tylėti ir nejudėti. Kas deja vo ar judėjo, tą negalestingai pri baigė bolševikų durtuvaus. Kai kur lavonų masę siekė iki metro aukščio. Šaudyme dalyvavo politrukas Malakovas ir komand. Zacharovas, iki pirmadienio čia kalėjė kaip kalinius.

Po egzekucijos miške prasidėjo susišaudymas tarp vokiečių ir bolševikų. Bolševikai nuskubėjo į mišką, palikdami tik vieną sargybinių. Sužeistieji sargybinių ėmė prašyti leisti pabėgti. Sargybinius pabėgti neleido.

Jei gulėsių, tai

nešaudyti. Tai jis ir ištesėjo. Kurie bandė keltis, i tuos paleido šūvius. Sutemos sargybinių pabėgo, sužeistieji ir gyvieji išlaužė tvorą ir pabėgo į mišką, o kiti liko barakuose. Iš pabėgusių į mišką didelė dalis žuvo, nes bolševikų buvo pilnas miškas ir jie šaudė kiekvieną pasitaikiusi žmogų. Ryta atėjo prie stovyklos vokiečiai ir rado šiurpų vaizdą. Po trijų dienų lavonai buvo laikinai palaidoti.

Išsigelbėjusieji pasakoja, kad kai stebuklingu būdu jie liko gyvi. O tu laimingų bus apie 60—80 žmonių. Išsigelbėjusieji ir apylinkės gyventojai tiesioginiu žudynių kalininku laiko buvusį viršininką Komara, kurs neleido kaliniams pabėgti, visada buvę žiaurus. Savo darbams apmaskuoti Komaras organizavo partizanus. Dabar Komaras suimtas, sėdi Kauno SD kaijime ir laukia bylos.

* * *

Dabar visi lavonai atkasami, apžiūrimi komisijos, surašomi aktai. Nuo lavonų paimama randamų daiktų, drabužių, kad giminės ir pažistamieji paskiau galėtų atpažinti savuosius. Vieno kito lavonų drabužiuose randama dokumentų, ypač nubaudimo aktų, kurie išaiškina lavono pavarde ir pasko, už ką buvo nubaustas. O tie „nusikaltimai“ tokie: ūkininkas nepristatė reikiamajavų kiekiu, darbininkas nepaklausė milicininko, inteligenčias šiaip buvo įtaritas, ir už tai dveji—penkeri metai kaijimo.

Lavonų atkasimo vaizdas labai šiurpus. Lavonai buvo negiliai žemėse palaidoti tik po trijų dienų juos išzudžius, todėl gerokai apipuvi. Daugumas lavonų labai žiaurai sušaudyti: perskeltos galvos, sulaužytos rankos, kojos, visi permirkę krauji. Dėl didelų kuno sužalojimų tévai nebegali atpažinti savo vaikų. Atpažinimą sunkina ir ta aplinkybė, kad daugumas kalinių buvo apręngti kalėjimo drabužiais.

Atpažinti ir neatpažinti lavonai, surašius reikiama aktą, perekliamai į kita vietą, į kitas duobes, kur jie, tur būt, liks amžinai. Gražiame Pravieniškių pušynelyje, apie 200 m nuo barako, šalia kelio, baltame smėlyje išdygo didelis didelis nekalty kapas, kurs bus pašventintas, aptvertas. Žuvusiuosius primins ir paminklas.

St. Daunys

KUDIRKOS CHORO DALYVIAMS

Šiandien, rugpiūčio 13 d., 18 val. Konservatorijos salėje bus viso chorų repeticija.

Dirigentas

Smulkūs skelbimai

Kažemėkaitis, Albinas, Baltraus s., tarnavo 262 — 3 pulke Varėnos II stov. Kas žino apie jo likimą, prašau pranešti Kaziuui Kažemėkaitiui, Kauناس, Šiaulių g. Nr. 48 bt. 1. 314(2)

Reikalangi 2 elektro motorai triju faziu, 380 voltu, 3 — 5 KW. Siūlyti: Sančiai, Drobės g. Nr. 9, Mokslo Priemonių dirbtuvės. Tel. 41709. 316(2)

Pirkusi knygoms spinta, maža arb. vidutinio dydžio. Siūlyti tel. 21120 nuo 15.30 val. 354(1)

Vidūno alėjoj — Slėnio g. pamečiau svarką, pasā ir atsargos liudijimą. Radus prašau gražinti „I Laisvė“ administracijai. Bus atlyginta. 347(1)

Parduodamas geras vyr. rankinis laikrodis. Kreiptis kasdien 15 — 19 val. Parodos 12b, but. 5. 346(1)

SKELBIMAS

Prašome pranešti, kas turi kokiu žinių apie Joną Rudzinską, s. Juozą, 1941 m. birželio 11 dieną buvo išvežtas iš IX-to forto. Jieško Ružinskai, Sančiai, Nyčiai 7, b. 6. 357(1)

150 rb. tam, kas praneš policijai arb. sugaus pavogus dvirati „Sport“ firmos (rémo Nr. 1553386). 355(1)

Ieškau buhalterio padėjėjo, sekretorius ar pan. tarnybos.

Rašau mašinėle ir gerai moku vokiečių kalbą. (Dirbau įstaigose Vokiečių)

Siūlyti „I Laisvė“ administracijai Nr. 333. 356(1)

JEI IŠVERSTI

ką nors reik, į Sapiegos 6 eik. Vertimų biuras „Plunksna“. Tel. 23727. 213(7)

Tarnautojas leško kambario mesto centre su patogumais, su baldais arba baldų, arba keistu maža buta Mickevičiaus g-vėje į kambari.

Pasiūlyti telef. 21290 nuo 8 iki 14 val. 352(1)

Reikalangi prityrė: sandeliu vedėjai, darbininkai, sargai. Valst. Malūnas ir Lentpūvė Nr. 2, Kaune, Jonavos g. Nr. 38.

Kreiptis į direktorių. 353(2)

Mažai šeimai tuoju reikalinga savaranki mergina - šeimininkė. Atlyginimas geras. Teirautis: Vaičaičio g. 6, b. 3. tarp 16 — 19 val. (tel. 25575). 351(1)

Trijų asmenų (suaugusių) šeimai reikalinga tarnaite.

Kreiptis: Sančiai, Kranto al. 53. 350(2)

EKRANAS

Jaunystės ir entuziazmo filma

Kopu pašlaite priglūdusiam kaimely ne viskas tvarkoj. Nutrūktagaliai berniukai kiekvieną dieną išsigalvoja skaudėti išdaigą, palaimintai klesti kontrabanda, puikiai jaučiasi žuvu pirklys Waschke, drakoniškom sutartim plėšias ko didesni pelna, visiškai neatšižvelgdamas į sunkią žvejų dalą. Tai pastebi ir du iš miesto užklodyje jaunuoli.

Po kiek laiko vienas iš jų skiriamas mokytoju į šį atitrūkus nuo modernaus kūriamojo gyvenimo kaimelį. Pirmasis susitikimas su jaunuoliu nėra džuginantis, bet mokytojas padaro savo ir netrukus, entuziastikai susiteikusiu jaunuoli pagalbininkų padedamas, pradeda kurti naują gyvenimą, tokį, koki pasirinko vokiečių tauta.

Jau kaimely surengta platesnio masto jaunimo organizacijos šventė parodo, kaip gilių išsaknijusi toji idėjinė organizacija, kelianti jaunima į kūrybines aukštumas, brandinant jėgas tolesniams darbui, uganti gerias savybes ir nušiečiant gyvenimą kitoj šviesoj. Žveju kaimelio jaunimas susitarko. Visur pastebima ju išmaninga ranka, tvirtas iškinimas iš mirtinės troškimų išvalyti kaimą nuo panašiu tipu, kaip Waschke, nutraukti klestiničia kontrabanda. Uždavinys pavyksta, ir visi, lengviau atsikvēpe, gali pilna sparta leistis į kūrybinę veiklą.

„Jaunoji Karta“ — filma, sklidina jaunaviško entuziazmo, didžiu pastangų ir tylaus herojiskumo. Filma dinamiška ir patraukli. Ji aiškiai nurodo gaires, kurias pasekti turi kiekvienas išmaningesnis jaunolis, noris būti naudingas kraštui, o ne trumpinti laiką smuklėse, cigarelių dūmu ir alkoholio svaiguly, be giedresio polėkio, be iniciatyvos ir ryžtingo atsidavimo darbui, kuris sukuria visas vertibes.

Veiksma pajairina vykė kopu vaizdai, atrodą tikrai puikiai. Albrecht Schoenhals, daugiau žinomas kaip saloninio stilus aktorius, atkuria priešingą tipą ir žiūrova visiškai patenkina. K. Čerkeliūnas

„Dėl katės“

I linksma filma „Dėl katės“ rodoma „Glorijoje“, nors programa pakesta neįprastu laiku, žiūrovali veržesi su neslepiamu susidomėjimu. Mat, praejusias metais humoristinių filmų labai stigo, ir kai kurie kino teatrų mėgėjai buvo liovesi lankytis filmas. Todėl vakar daug kas tikėjosi atsigrebt. Tačiau filma nepa-

teisino dėtu vilčiu, nes neprasto vi-dutiniškumo. Tai paprasta, vietomis migloti komedija iš kaimo gyvenimo su banalia meilės intrigai ir kitais iprastais piedėliais. Siek tiek idomumu įneša iš miesto atvykėlių originalių manierų pagyvenes ponas, kuris sožiaus aplinkumoj, nesiskirdamas su kietą skrybėlę ir prašmatniai elute, atrodo neįprastai ir dažnai nukenčia nuo sodečių pokštų.

Jau pats filmos pavadinimas sako, kad turime reikala su kate. Tikrai, pradžioje pasimaišo putli juodaspalvė, sukulia dubenėli ir šauna pro duris. Kažkokis pilietis paleidžia į ją kulką, ir šeimininkė reikalaus padorau atlyginimo. Intriga regziamt toliau. Paaiškėja, jog nušauta kita katė, o tikroji atsiranda visiškai sveika. Su-sitinkymu virtinė, ir viskas.

Tiesa, filmo sutinkame keletą vykusių humoru prošvačių, bet artistai ir gera vaidyba nesugebėjo ištrauktis filmos iš vidutiniškumo remę.

Dar žymiai geresni priedai: Utos aktuali kronika ir kultūrinis pavasario grožybių priedas. Ypatingai nusisek pastarasis dalykas. Tikra pavasario žiedų simfonija. Puikūs gamtos vaizdai, nuo sniegų apipurkštų kalnų iki gėlės išmegztų pievų, paivairinami iškilmingu pastatų, kurie, nors seni, bet vis nenustoją didybės ir sukrečia savo galybe. J. Rimutis

Kauno kino teatrue

KAPITOL

Karl Peters

su Hans Albers

Šalin tarybinį netvarkingu ma

Jei konkrečiai paliesime švaros klausimą, tai atrodys keista, kad tokas klausimas kyla. Apskritai, lietuviams negalima prikišti apsilieidimo arba nešvaros pamégimo. Lietuvai visados lydėjo es etinis jausmas. Tai liudija kaime gražiai mergelių sutvarkyti darželiai, seklyčiu kampai ir kita. Tas pats grožio ir švaros jausmas buvo keliamas ir mieste. Aplamai, ten, kur reiškėsi moters ranka, dažnai susilaikta pasigérētinu dalyku. Todėl viešose valgyklose buvo galima paramatyti ant s'alelio ir gėlių puoštėlę ir švarią aplinkumą. Ne be to, kad tuo rūpindavosi ir pači visuomenė.

Visa tai buvo prieš raudonųjų išsiveržimą. Pavarštiniskai žiūrint, galėjo atrodyti, kad švaros klausimas, es etinis jausmas turėjo nepakisi ir tarybiniais metais. Juolabiau, kad tarybinė propaganda ar agitacija mokėdavo pasigirti nebūtai laimėjimais. Tačiau tarybiniais laikais švaros klausimas pasiekė paskutinės vietas. Pirmiausia krito į akis viešųjų valgyklų švara. Tada dingo iš valgyklų švara ir esteinis vaizdas. Mat, valgyklos buvusios mlesčionių išmislas, o dabar jos turėjo tarnauti liaudžiai. Be abejo, niekas negalėtų pasisakyti, kad valgyklos ne'arnautų vienims žmonėms —vis tiek, kaiptuos „visus žmones“ pavadinsime: liaudies ar visuomenės vardu. Tačiau tie „visi žmonės“ turėtų valgyklose laikytis tam tikru švaros, tvarkos ir papročiu reikalavimui, o tarybinėse valgyklose viso to trūko.

Jokio pavyzdžio šiuo atveju nedavė nej bolševiku karių ar pareigūnai. Jiems buvo toli iki Vakarų Europos kultūros. Bolševiku karių ir pareigūnai valgyklose valgydavo su kepurėmis, keistai vartodami valgymo priemones. Pagaliau, taip pat nesirūpindavo švara. Apskritai, tai buvo tam tikra nešvara, neestetika, atgabenta iš kūl' arba čia pat skatinama reikšis. Norėdami būti objektyvūs, pažymėsime, kad i pat gala ir atvykėliai bolševikai išmoko nusiimti valgykloje kepure, bet čia atrodo buvo ne bolševiku kultūros nuopelnas, o tos „ne-kultūringos“ visuomenės, kurios tarpe jie maišėsi.

Visa tai labai lengva suprasti, nes šitoks nešvaros stilus buvo gerai žinomas ir iš bolševiku laikraščių. Mat, bolševiku laikraščiai tariamosios „samokritikos“ sumetimais ne vieną fakta iškeldavo. Tačiau ka reikšdavo toks iškėlimas? Faktiskai nieko, nes padėtis nepakiteidavo. Juk, jei reikėdavo rūpintis pašalinti nešvara, tai pagal tarybinės santvarkos taisykles turėdavo pasisakyti patys liaudies aštovai. O gal jie viso to nenori? Tai kas galidristi paileisti liaudies suverenumo teises? Tokiu pavyzdžiu būta Taraby Sajungoje.

Keista atrodė, kad Kaukaze prieš pastatytą ir gerbiamą Tarybų Sąjungoje Majakovskio paminklą buvo verčiamos šiuksliš. Tai buvo parašyta laikraščiuose, bet šiuksliš ir toliau ten pat buvo verčiamos. Viename Maskvos fabrike buvo rasta didžiausia nešvara. Be abejo, reikia išsivaizduoti, kas ten buvo rasta, jei net bolševiku atkreiptas dėmesys. Kitą dieną buvo atspausdintas fabriko direktoriaus laiškas, kad jis imasi visų priemonių šiukslynui iš fabriko pašalinti. Bet kas ji ten galėjo patikrinti.

Tokia nešvaros praktika ir nuotaika, be abejo, galėjo duoti savo vaisių ir mūsų kraštė. Juk bolševikams valyti gatve, aikštę buvo retas daiktas. Tiesa, tai buvo daroma, bet tai daugiausia pro forma. Būdavo, mitinginės aikštės ištisas savaitės riogso pilnos visokių liekanų. Todėl mūsų aplinkybėmis, kiekvienas kaimas, miestelis, pagaliau miestas vėl turi imtis iprastu švaros dabolimo laisyliau. O kur dar būtų tarybinės nešvaros liekanų, reikių šalinti, ir ko gero, bausti.

Tekstų atkreipti dėmesį švaros reikaliu ir į viešiasias valgyklas. Būtų keista žiūrėti ir pakęsti, jei pvz. valgyklos būtu šluojamos valgymo metu. Tai jau būtu tikras tarybinės tvarkos palikimas. Ne-

Už pavogtą mišką sumokės Stalinas ir Vorošilovas...

Greta tokio sutvėrimu, kaip tresas, ar elė, kolchozas ir kt., 1940 m. pabaigoje Kaune buvo įkurta Vyriausioji Kuro Valdyba, kuri tiesiogiai priklauso Komisaru Tarybai. Si instancija pagal jos paskirti turėjo konroluoti kuro suvartojo, kura parūpinti ir kura normuoti. Žodžiu, tvarkyti kuro reikalus.

Vos pradėjus šiam sutvėrimui vaikščio i, iš urėdijų ir gimininkų pasipylė gausybė pranešimų, kad raudonoji armija neraudonuodama naikina mišką iavariausiai būdais: kerta neatšivelgdamas miško ūkio, vagia malkas iš sandeliu ir t.

Vyr. Kuro V-bos vadovybė apie tai informuoja raudonosios armijos vadovybę, kuri, iš išgirdusi, visomis keuriomis šoka į akis a'ėju siems išdėstyti reikalo ir rékia, kad tai tik provokacija, žeminimas ne-nugalimosios ir pasauly pavyzdžiausios armijos. Pareikalavo konkretų davinį ir irodymą.

Vyr. Kuro V-bos mišku urėdams parašė aplinkraštį, kuriame, be kitokio, sakoma: „Vyr. Kuro Valdyba gauna daug nusiskundimų, kad Raudonosios Armijos viešos dalinių reikalaus ir net patys pasiūmia iš sandeliu iavarius kiekius malku ten, kur nebuvu urėdijoms pavespa parduoti kariuomenei. Vietomis net pasitaikė, kad kariškiai ima kirsti mišką, nuvalydami tuo būdu sau vietą užsiemimams ar pasigaminam reikalingos medžiagos. Jiems trukdančius mišku pareigūnus nu-

veja šalin, — nerodydami jokių leidimų miškui kirsti. Painformuota apie tai, Raudonosios Armijos vadovybė paprašė surinkti konkretus šiu faktų aprašymus ir irodymo dokumentus...“ Toliau urėdijos prasėmos surinkti medžiagą ir skubiai prisūsti. Miškų pareigūnai tokios medžiagos prisiuntė tiesiog glėbiais. Vietinio kuro skyriaus vėkas gaves tokiai aiškią, pilną konkretų faktą, medžiagą, trina iš džiaugsmo delnus, nes galės irodysti, kad tai ne provokacija. Visos medžiagos nutarta nenešti, nes pasidarė nebebatogu, be atrinkti keliis būdingesnius faktus ir juos parodysti. Žinoma, bolševikams ir žydams komandyriams buvo žinoma, ka moka jų valdinai, ir jokios medžiagos rinkti faktiškai nereikėjo, bet komandyriai visai nepagalvojo ir nesapnavo, kad kas nors išdris tokia medžiaga rinkti arba patekti. Vis dėlto padorėjti lietuvių išdriso padaryti, nors ne vienas tuo smarkiai rizikavo. Kaip pavyzdžiai eikiame beveik išsiųsti Rietavo miškų urėdo Vyr. Kuro Valdyba rašytą pranešimą:

„...siunčiame surinktą medžiagą ir prašome imtis reikiamų žygijų užkirsti masiniam naikinimui miškų ir jaunuolynų. Vietos miškų administracija yra visai bejėgė tvarkingai prižiūrėti ir administruoti jos žinioje esamus miškus, nes SSSR kariuomenės viešos vadovybė ne tik kad nepadeda mišku administracijai išaiškinti dariusius nusunaudotą medieną ir lizdus ken-

kaltimą, bet pati stengiasi visokeiropai tā darbą apsunkinti, o kai kuriai atvejais patys komandyriai imasi iniciatyvos nuslėpti nusikaltimą, išvydami ir grasingamis miškų sargybos pareigūnams, kurie kreipiasi į to dalinio kariuomenės vadovybę. SSSR kariuomenės kariai, nejausdami jokios atsakomybės prie savo vadovybė, o taip pat nebrangindami visuomenės turto, visai menkaverčiamas reikalamas, kaip šluotoms, kerta bei piauna pačius gražiausius berželius, juos nugeni, o pačią medieną palieka miškė gulėti.

Pasitaikojant tokiam atvejui, kad telefoninkų dalis, pratiesusi lauko telefono, déjo vielas ant pasodintų ir jau pauaugusiu prie plento bei vieškelio medelių, kurie pavadavo telefono stulpus, bet nuimant vielas tie medeliai, i kuriuos tik vienos ikišlūdavo, beregint buvo nukirsti bei plonesnių medelių viršūnės nulaužtos su visu vainikui. Tokie karių veiksmai niekuo nepateisimi, nes tai ypatingai erzina vietus gyventojus, kurie tuos medeliaus sodino ir per eilę metu juos globojo. Iš antrų pusės, itin nuostolinė, kad jis savivališkai paimta miškų medžiaga nėra suvartojama jos paskirčiai, t. y. pagamintos ir paruoštos popiermalkės yra padarinė medžiaga ir jai paruošti ir nužiūvinti padaryta išlaidu. Sauvališkai nukirsty medžių kelmai paliekami apie 1 m aukščio, tuo paliekant nesunaudotą medieną ir lizdus ken-

kėjams veistis. Arkliai miškuose rišami prie augančių medžių, kurie nugriaūja ne tik žievę, bet ir apgaudina pačią medieną. Tokius medžius tenka be laiko ir naudos tuoju iškirsti, nes jie tampa sausuoliais ir lizdais kenkėjams veistis...

Nesuprantama, kodėl taip yra daroma, kai urėdija pagal kiekvieną SSSR kariuomenės dalinio pareikalavimą tuoju be trukdymu paroduota bei atleidžia jiems reikalingą miško medžiagą, kad tik nebūtų savavaliaujama“ (iš 1941 m. gegužės 14 d. rašto Nr. 20).

Panašių ir dar graudesnių raštų yra šimtai. Pavyzdžiu, vienas urėdas rašo, kad kai jis kirtę pareikalo už iškirstus medžius sumokėti, tai tie atsakė, kad sumokėti Stalinas ir Vorošilovas. Arba toks ivyjis.

Vienas girininkas iš kirtę pareikalo už gaves keli pakvitavimus apie iškirstą miško medžiagą. Jis surinko pakvitavimus į vieną vietą, surūšiavo, apkainavo ir kreipėsi į dalies vada, vieną pulkininką, prasydamas sumokėti. Dalies vadas pareikškė, kad jis dabar laiko neturėti ir atvažiuos kitą kartą sumokėti arba aprobuoti pakvitavimus ir pinigai būsių gauti. Tikrai, po kelių dienų vadas atvyko, bet atsiskaityti vengė, nurodydamas visus pakvitavimus paliki pas pašto agentūros viršininką, o jis atvykstas ir pasirašyias arba sumokėsi, ir nėsa reikalojo gaudyti. Sažiningas pareigūnas, nieko blogo nemandydamas, taip ir padarė. Po kelių dienų jis atvyko į pašą, ir jam buvo atsakyta, kad vadas dokumentus žiūrėjo ir juos praše perduoti, tačiau juos peržiūrėjęs, pareigūnas pamatė, kad jie ne tik nepasirašyti, bet kelių trūksta. Vadinas, pakvitavimus pavogė raudonosios armijos pulkininkas.

Taip naikino ir vogė mūsų amžiaus augintą ir brangią mišką. Apytikriai žinoma, kad per pusmetį bolševikai išnaikino per 2 mil. erdvės miško medžiagos. Kaip jie būtu padare dar per pusmetį, sunku ir išsivaizduoti. Anot dainiaus Baranauskas, būtų likę tik kelmai ir kelios kreivos pušelės...

Gržkiam prie surinktosios medžiagos.

Kai medžiaga buvo bebaigama rūšiuoti ir ruoštasi į pateikti raudonosios armijos vadovybei, Vyr. Kuro Valdybos vadovybei buvo paškambinta iš CK ir pareikšta, kad jis kīšasi ne į savo reikalus ir išsakytu be CK žinios ateityje tokiai dalykų nebedaryti.

Padėtis pasidarė aiški: raudonosios armijos vadai medžiagos matyti nenorėjo, nes, kaip minėjau, jie žinojo iš anksto, ką jų valdinai moka. Surinktą medžiagą teko ne tik atidėti į aplanką ir palikti be eigos, bet dar drebėti, kad neapkalintu, jog kīšamas į ne savo reikalus, kaip telefonu davė suprasti iš CK.

VI. Juodvalkis

NEŽINIA KUR GYVENANČIOS:

p. Ramanauskienė, gyvenusi Universiteto g. Nr. 8, p. Javciukienė, gyvenusi Karmelitų g. Nr. 20 b. 2, p. Kaušinienė, gyvenusi Tilko g. Nr. 3, kievyčiamos atvykti į Kauno Miesto Savivaldybę (Rotušė, II aukštasis) š. m. rugpjūčio 14 d. ketvirtadienį, gauti pinigų iš Karaliūčių dirbančių vyru atsiusto uždarbio.

Atvykstant reikia pasiūlti pasā bei kuri kita asmenybė liudijimą, ir, be to, pažymėjimą, kuris paliegti, kokius amatininkystės egzaminus vyras yra išlaikęs.

A. a. Mons. Vincas Dargis,

buvęs ilgametis Pažaislio bažnyčios Rektorius ir šv. Kazimiero seserų Kongregacijos Kapelionas, mirę VIII. 12. Kūno eksportacija iš buto į Pažaislio bažnyčią trečiadienį 19 valandą.

Laidotuvų pamaldos ketvirtadienį (VIII. 14) 10 valandą Pažaislyje.

Liudinčios šv. Kazimiero Seserys

Pravieniškių durpyne bolševiku žiauriai nukankinto

Mečio Adomavičiaus

palaikai laidojami šiandieną, rugpjūčio mén. 13 d., 19 val. iš Kauno kapinių koplytėlės, apie ką praneša

tėvai, sesuo ir brolis

tėvai, sesuo ir brolis